

**ДОКЛАД ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОСЪЩЕСТВЕНИЯ
ПОСЛЕДВАЩ КОНТРОЛ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА
ПРЕПОРЪКИТЕ**

от Одитен доклад № 1000100416
за извършен одит за съответствие на изпълнението на Плана
за действие към Визията за деинституционализация за периода 2009 – 2015 г.

I. ВЪВЕДЕНИЕ

На основание чл. 50, ал. 1 от Закона за Сметната палата, т. 6 от Решение № 202 от 18.07.2019 г. на Сметната палата и издадена Заповед № ПКП-05-01-003 от 03.10.2022 г. на председателя на Сметната палата е осъществен контрол за изпълнението на препоръките по одитен доклад № 1000100416 за извършен одит за съответствие на изпълнението на Плана за действие към Визията за деинституционализация за периода 2009 – 2015 г.

На основание чл. 49, ал. 1 от ЗСП докладът за резултатите от одита е изпратен на: министъра на труда и социалната политика с дадени 2 (две) препоръки; на изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане с 8 (осем) препоръки и на председателя на Държавната агенция за закрила на детето с 1 (една) препоръка. Срокът за изпълнение на препоръките е до 10.02.2020 г.

В изпълнение на чл. 50, ал. 2 от Закона за Сметната палата, в определения срок отговорните длъжностни лица са уведомили председателя на Сметната палата за предприетите действия за изпълнение на препоръките, дадени в одитния доклад, както следва: министърът на труда и социалната политика с писмо изх. № 92-103/27.01.2020 г.; изпълнителният директор на Агенцията за социално подпомагане (АСП) с писмо изх. № 92-00-016/28.01.2020 г. и председателят на Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) с писмо изх. № 04-21-351-553/10.02.2020 г.¹. Относно изпълнението на дадените препоръки в писмата са изразени становища за предстоящи съществени промени в правната рамка за одитираните дейности, които изискват определен период от технологично време Във връзка с това времето за извършването на настоящата проверка е съобразено с динамиката на законодателния процес и необходимото време за адаптиране към промените.

Настоящата проверка има за цел да се установи съответствието между дадените препоръки в доклада по чл. 48, ал. 1 от ЗСП и действително предприетите мерки и извършени действия за изпълнението им.

II. РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА

При осъществения последващ контрол за изпълнението на препоръките е установено:

1. По препоръките, дадени на министъра на труда и социалната политика

1.1. По препоръка 1. *Да се разработят съответни правила (финансов механизъм, методика или друг подходящ акт), които да гарантират осигуряването на необходимите средства за издръжката на социалните услуги, съобразно възможните източници за финансиране като се отчитат промените в правната рамка в сила от 01.01.2020 г.*

С приемането на Закона за социалните услуги (ЗСУ, обн. ДВ бр. 24 от 22.03.2019 г., в сила от 01.07.2020 г., посл. изм. ДВ бр. 8 от 28.01.2022 г., в сила от 01.01.2022 г.) е въведен нов ред за финансиране на социалните услуги. Съгласно чл. 41, ал. 1 от ЗСУ източници за финансиране на социалните услуги са: държавния бюджет, общинските бюджети и частни доставчици на социални услуги. На основание чл. 40 от ЗСУ с Постановление на Министерския съвет (ПМС) № 133 от 06.04.2021 г. е приета Наредба за планирането на социалните услуги (НПСУ, обн., ДВ, бр. 29 от 09.04.2021 г.). Със ЗСУ, Правилника за неговото прилагане и НПСУ е регламентирана рамката за планиране и предоставяне на социалните услуги, вкл. реда, критериите и източниците за осигуряването на необходимите средства за тяхното финансиране.

Съгласно чл. 42 от ЗСУ дългосрочното планиране на финансирането на социалните услуги от държавния бюджет се осъществява въз основа на Националната карта на социалните услуги (НКСУ), чието разработване, въвеждане и актуализиране е

---

¹ Одитно доказателство № 1

регламентирано в чл. 34 - 36 от ЗСУ. Съгласно чл. 45, ал. 1 от ЗСУ финансирането на всяка социална услуга, включена в НКСУ, се извършва от държавния бюджет по стандарт за делегирана от държавата дейност, предназначен за финансиране на разхода за предоставяне на услугата и на разходи за насочване от общината за ползване на услугата. Елементите на разходите, които формират размерите на стандартите за делегираните от държавата дейности за различните социални услуги и услугите, за които се разработва допълващ стандарт, се определят в Правилника за прилагане на ЗСУ. Съгласно чл. 45, ал. 6 от ЗСУ стандартите за финансиране на социалните услуги от държавния бюджет се разработват и приемат ежегодно по реда на Закона за публичните финанси².

Съгласно чл. 4 от НПСУ всички видове социални услуги по чл. 15 от ЗСУ се финансират изцяло или частично от държавния бюджет като делегирани от държавата дейности, по утвърдените стандарти, и се включват в НКСУ³.

Към момента на извършването на проверката не е изработена НКСУ като базисен документ. Срокът за приемането на НКСУ от Министерския съвет, съгласно § 31, ал. 1 от Преходните и заключителни разпоредби (ПЗР) на ЗСУ, е до 12 месеца от публикуването на резултатите от преброяването на населението и жилищния фонд в Република България, данните за което са официално оповестени/публикувани на интернет-страницата на Националния статистически институт на 03.10.2022 г. Съгласно определените в ЗСУ срокове, Националната карта на социалните услуги следва да бъде приета до м. октомври 2023 г.⁴. През 2023 г. предстои и разработването на стандартите за финансиране на всички социални услуги по новия ред, като съгласно § 44, ал. 1 от ПЗР на ЗСУ финансирането следва за започне от 01.01.2024 г.⁵.

В резултат, до 01.01.2024 г. финансирането на социалните услуги от държавния бюджет ще се извършва съгласно стандартите за финансиране, утвърдени с решения на Министерския съвет, които обхващат социални услуги, определени като „делегирани от държавата дейности“⁶.

В тази връзка, при проверката е установено, че към края на 2022 г. е приета подзаконовата нормативна уредба, осигуряваща разработването на стандартите за финансиране на социалните услуги по въведения от ЗСУ ред, като към момента на проверката процесът не е приключен.

---

² с чл. 71 ал. 1 от Закона за публичните финанси е регламентирано приемането от Министерския съвет в рамките на бюджетната процедура по предложение на министъра на финансите на стандарти за делегираните от държавата дейности с натурални и стойностни показатели, служещи за определяне на общия размер на средствата за финансиране на делегираните от държавата дейности и за разпределението им по първостепенни разпоредители с бюджет. Стандартите са приети, както следва: за 2020 г. с Решение на Министерски съвет (РМС) № 208/16.07.2019 г., за 2021 с РМС № 790/30.10.2020 г., за 2023 г. с РМС 280/05.05.2022 г.

³ с чл. 15 от ЗСУ са определени видовете социални услуги в зависимост от основните дейности: 1) информиране и консултиране; 2) застъпничество и посредничество; 3) общностна работа; 4) терапия и рехабилитация; 5) обучение за придобиване на умения; 6) подкрепа за придобиване на трудови умения; 7) дневна грижа; 8) резидентна грижа; 9) осигуряване на подслон; 10) асистентска подкрепа

⁴

<https://www.nsi.bg/bg/content/19738/%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB%D1%82%D0%B0%D1%82%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%BE%D1%82-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%8F%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B5-2021-%D1%89%D0%B5-%D0%B1%D1%8A%D0%B4%D0%B0%D1%82-%D0%BE%D0%B1%D1%8F%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%B8-%D0%BD%D0%B0-3-%D0%BE%D0%BA%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%B2%D1%80%D0%B8-%D1%81%D1%8A%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D0%BD%D0%BE-%D0%BE%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D1%81%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B5>

⁵ Одитни доказателства №№ 1, 2 и 3

⁶ Стандартите са приети: за 2020 г. с Решение на министерски съвет (РМС) 208/16.07.2019 г., за 2021 с РМС № 790/30.10.2020 г., за 2023 г. с РМС 280/05.05.2022 г.

Препоръка 1 е в процес на изпълнение.

1.2. По препоръка 2: *Да се извърши преглед и анализ на постигнатото и да се предприемат мерки за финализиране на дейността по разработването на единен разходен стандарт за социалната услуга „приемна грижа“ като се отчитат промените в правната рамка в сила от 01.01.2020 г.⁷*

С промените в Закона за закрила на детето (ЗЗДт) от 2020 г. е регламентирано, че семействата на роднини или близки, кандидатите за приемни семейства и утвърдените приемни семейства се подкрепят чрез социални услуги, включващи дейности за набиране, оценяване и обучение на кандидати за приемни семейства, взаимно адаптиране, подкрепа и наблюдение на отглеждането на детето. Като социална услуга изброените дейности се предоставят от общините в рамките на регламентираните в чл. 15 от ЗСУ основни групи дейности.

Съгласно чл. 45, ал. 4 от ЗСУ дейностите за набиране, оценяване и обучение на кандидати за приемни семейства, взаимно адаптиране, подкрепа и наблюдение на отглеждането на детето от семейства на роднини или близки и приемни семейства се финансират от държавния бюджет като една социална услуга по общ стандарт. Въвеждането на стандарт за финансиране на изброените дейности за подкрепа на приемната грижа е част от цялостната процедура по изработване и приемане на Национална карта на социалните услуги и на стандартите за финансиране на всички социални услуги по новия ред, описан при прегледа на изпълнението на препоръка 1.

Към настоящия момент всички средства за отглеждане и възпитание на децата, настанени в професионални приемни семейства, както и за възнаграждения на професионалните приемни семейства се осигуряват само от държавния бюджет по програма „Подкрепа за децата и семействата“, като част от бюджета на Министерството на труда и социалната политика (МТСП). По същата програма за 2022 г. от държавния бюджет са осигурени средства за приемните семейства в размер 31 080 000 лв.

Продължава изпълнението на дейности по проект BG05M9OP001-2.003-0001-C06 „Приеми ме 2015“, реализиран с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ (ОПРЧР) 2014-2020 г. и изпълняван от Агенцията за социално подпомагане, в партньорство с над 160 общини на територията на цялата страна. Бюджетът на проекта е в размер 136 404 000,00 лв., с продължителност на изпълнение до 31.12.2022 г. От началото на 2021 г. по проекта се финансират само дейностите за организация и управление; обучение, подкрепа и супервизия на екипите по приемна грижа; мониторинг на качеството на приемната грижа. От екипа по проекта е представена информация за реализирани икономии на средства, като се осигури финансиране на дейностите с до 3 млн. лв., които биха дали възможност за продължаване на дейностите до края на 2023 г., когато ще се въведе новият ред за финансиране. От страна на АСП - бенефициент по проекта, предстои изготвянето на предложение за удължаване на срока за изпълнение на дейностите по проекта⁸.

Към датата на проверката е създаден ред за осигуряване на непрекъснатост на финансирането за дейностите за набиране, оценяване и обучение на кандидати за приемни семейства, взаимно адаптиране, подкрепа и наблюдение на отглеждането на детето от семейства на роднини или близки и приемни семейства.

Препоръка 2 е в процес на изпълнение.

2. По препоръките, дадени на изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане

---

⁷ Част III Констатации, раздел I. „Промяна в правната и методическата рамка“, т.2.2., раздел V. Развитие на приемната грижа, т. 3 от одитния доклад

⁸ Одитни доказателства №№ 1, 2 и 3

2.1. По препоръка 1: *Да се извърши преглед и писмено да се въведат правила относно реда за осъществяване на комуникация (в т.ч. срокове и отговорни длъжностни лица) и обмен на информация между всички страни, ангажирани в процеса по предоставяне на услугата „приемна грижа“, в т.ч. и при промяна на доставчика на социалната услуга.*

Съгласно промените в чл. 34а, ал. 1 от Закона за закрила на детето (ЗЗДт, ред. ДВ бр. 24 от 2019 г., в сила от 1.07.2020 г., изм. бр. 101 от 2019 г.) приемната грижа е мярка за закрила на детето по чл. 4, ал. 1 за отглеждане и възпитание в семейна среда на дете, което е настанено в семейство на роднини или близки или приемно семейство. Семействата на роднини или близки, кандидатите за приемни семейства и утвърдените приемни семейства се подкрепят чрез социални услуги, включващи дейности за набиране и оценяване на кандидати за приемни семейства, обучение, взаимно адаптиране, подкрепа и наблюдение на отглеждането на детето. Тези социални услуги се предоставят от общините и от доставчиците на социални услуги, лицензирани по реда на ЗСУ. С промените в чл. 50, ал. 4 от Правилника за прилагане на ЗЗДт (ред. ДВ бр. 98 от 2020 г., в сила от 01.01.2021 г.) е регламентирано сключването на *споразумения между АСП и кметовете на общините* (когато договорът по чл. 27, ал. 5 от ЗЗДт е сключен между община и приемно семейство) за осигуряване на средствата за отглеждане и възпитание на детето от държавния бюджет.

Към момента на проверката продължава изпълнението на дейности по проект BG05M9OP001-2.003-0001-C06 „Приеми ме 2015“, по който се финансират дейностите за организация и управление; обучение, подкрепа и супервизия на екипите по приемна грижа; мониторинг на качеството на приемната грижа. В рамките на проекта се извършват периодични прегледи на постигнатото, идентифицират се добри практики, набелязват се мерки за подобрене и се дават указания и разяснения по възникнали казуси на участници в процеса. С писма изх. рег. № BG03-П01-0083/03.12.2020 г. и № BG03-П01-0094/30.12.2020 г. от ръководителя на проекта до кметовете на общините, и с рег. № 08-00-16858/23.12.2020 г. от АСП до общините са дадени основни методически указания във връзка с промените при документирането и финансирането на услугата⁹.

През 2021 г. от изпълнителния директор на АСП и от председателя на ДАЗД е утвърдена Методиката за управление на случай за закрила на дете в риск от отдел „Закрила на детето“, която определя стандартите за социална работа на отделите „Закрила на детето“ и ги привежда в съответствие с промените в правната рамка. Методиката съдържа точни и ясни критерии за оценка и стъпки за организиране и провеждане на социалната работа по случай, насоки за формиране на екипи за подпомагане на социалния работник, включително и с участието на външни специалисти, определени са функциите на отделните участници в процеса и координацията между ДСП/ОЗД и другите институции и организации, с цел гарантиране на комплексна работа по всеки случай на закрила на дете в риск.

Препоръка 1 е изпълнена.

2.2 По препоръка 2: *Писмено да се въведат правила и адекватни контролни дейности относно спазването на изискванията на правната рамка за обучение на кандидатите и утвърдените за приемни родители, които да гарантират, че деца се настаняват и отглеждат само в приемни семейства, които са преминали/преминават успешно всички задължителни обучения, определени в нормативните актове.*

Редът за финансиране и предоставяне на мярката за закрила „приемна грижа“, въведен със ЗСУ и свързаните с него наредби, правилници и други нормативни актове, създава нов ред за организиране и контрол върху качеството на социалните услуги, определени в чл. 15 от ЗСП.

Предоставянето, ползването, планирането, финансирането, качеството, контролът и мониторингът на социалните услуги са уредени в ЗСУ. Съгласно чл. 45, ал. 4 от ЗСУ

---

⁹ Одитни доказателства № 4 и 5

дейностите за набиране, оценяване и обучение на кандидати за приемни семейства, взаимно адаптиране, подкрепа и наблюдение на отглеждането на детето от семейства на роднини или близки и приемни семейства се финансират от държавния бюджет като една социална услуга по общ стандарт¹⁰. Изискването за провеждане на обучения е регламентирано в чл. 23 и чл.26 от Наредбата за условията и реда за кандидатстване, подбор и утвърждаване на приемни семейства и настаняване на деца в тях (НУРКПУПСНД). Съгласно чл. 23, ал. 1 от НУРКПУПСНД Дирекция „Социално подпомагане“ (ДСП) и/или доставчикът осигурява подкрепа и помощ на приемното семейство при изпълнение на задълженията, свързани с отглеждането и възпитанието на настаненото дете, чрез поддържащо обучение, консултиране, групи за самопомощ и подкрепа или други услуги. Кандидатите за професионално приемно семейство получават базово обучение по утвърдената програма, което е регламентирано и в Стандарт 3 „Оценяване и обучение“ от Методиката за условията и начина на предоставяне на социалната услуга „приемна грижа“ (Методиката), утвърдени през одитирания период от изпълнителния директор на АСП и председателя на ДАЗД¹¹. За резултатите от обучението на кандидатите екипът, провел обучението, изготвя доклад и становище, и го предоставя на отговорния социален работник. За утвърдените приемни родители е предвидено поддържащо обучение от доставчика на услугата по изготвена индивидуална годишна програма, съгласно стандарт 10 „Подкрепа и супервизия за приемните семейства“ от Методиката. Методиката за условията и начина на предоставяне на социалната услуга „приемна грижа“ е актуализирана с включената към нея Програма за допълнителна квалификация на кандидатите за професионално приемно семейство с нов модул - тема 6, за обучение на приемни семейства за предоставяне на приемна грижа за деца в риск, търсещи и получили международна закрила (включително непридружени непълнолетни и малолетни бежанци).

В началото на 2020 г. Консултативният експертен съвет (КЕС) към проект „Приеми ме 2015“ е приел, разработен от работна група от експерти, стандарт за финансиране на социалната услуга „приемна грижа“, като делегирана от държавата дейност. Елементите на разходите, които формират размера на стандарта са в съответствие с чл. 45, ал. 4 от ЗСУ¹². Предложението е утвърдено на заседание на КЕС от 01.07.2020 г. Моделът на предоставянето на услугата заедно с разработения стандарт е представен в МТСП с писмо рег. № 04-00-2160/03.08.2020 г.¹³. В писмо рег. № 04-00-1902/30.09.2022 г. от изпълнителния директор на АСП до министъра на труда и социалната политика е заявена готовност работната група да изготви предложения за промени в НУРКПУПСНД и Методиката¹⁴.

Препоръка 2 е изпълнена.

2.3. По препоръка 3: *Писмено да се въведат правила за определянето на социален работник за наблюдение на дете, настанено в приемно семейство или в семейство на роднини или близки, с цел уеднаквяване на прилаганите практики.*

Определянето на социален работник е регламентирано в Стандарт 4 „Откриване на случай и определяне на водещ на случая“ от Методиката за управление на случай на закрила на дете в риск, утвърдена през м. април 2021 г. от председателя на ДАЗД и от изпълнителния директор на АСП¹⁵. За всеки случай на дете в риск началникът на Отдел „Закрила на детето“ (ОЗД) към компетентната ДСП следва да определи водещ социален работник. Определени са критериите за избор на водещия социален работник, както и условията/обстоятелствата

¹⁰ социалните услуги са регламентираны с чл. 15 от ЗСУ (информирание и консултиране, обучения за придобиване на умения)

¹¹ Одитно доказателство № 7 Методиката

¹² Одитни доказателства №№ 4 и 6

¹³ Одитно доказателство № 4

¹⁴ Одитно доказателство № 4

¹⁵ Одитно доказателство № 8

за неговата промяна¹⁶. Водещият случай социален работник от ОЗД е отговорен за процеса на оценяване на случая, изготвянето на „План за действие“, неговото изпълнение, наблюдение и периодична оценка, както и за приключването на случая.

Препоръка 3 е изпълнена.

2.4. По препоръка 4: *Писмено да се въведат процедури за извършване и документиране на уведомяването на всички страни за името на социалния работник, който ще работи с детето, за отговорностите му и за начините за връзка с него, както и адекватни контролни дейности в ДСП, които да гарантират изпълнението на въведените процедури.*

След даването на препоръката са настъпили съществени промени в правната рамка, регламентираща предоставянето на приемната грижа. С ПМС № 135 от 22.06.2022 г. е приета Наредбата за качеството на социалните услуги и е отменена Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца (НКССУД), в която е регламентирано изискването за писмено уведомяване на всички страни за името на работещия с детето социален работник (т. 2 от Стандарт 1, Приложение 2 от НКССУД).

Социалният работник, водещ случай, е отговорен за изготвянето на план за действие, който е съобразен с потребностите на детето. Изготвянето на План за действие е регламентирано в Стандарт 6 „План за действие“ от Методиката за управление на случай на закрила на дете в риск, като се определят целите, мерките за закрила, дейностите, сроковете и отговорниците¹⁷. При изготвянето му се спазва форматът, регламентиран в Приложение № 2а към чл. 16а от ППЗЗДт. Планът за действие е план на детето и на семейството. Водещият случай социален работник сформира екип за изготвяне на плана, в който включва партньорите по случая. Планът за действие се съгласува от лицата, отговорни за изпълнението на планираните дейности по плана. Копие на плана за действие се предоставя на родителите/настойника/попечителя/лицето, полагащо грижи за детето, за изпълнение на планираните дейности. Останалите заинтересовани страни се информират писмено или по електронна поща при спазване на изискванията за защита на личните данни за дейността/дейностите, за които отговарят. При настаняването на детето в приемно семейство водещият случай инициира среща на екипа, на която се изготвя и приема Плана за грижи за детето, съгласно Стандарт 8 „Отглеждане и грижа“ от Методиката за условията и начина на предоставяне на социалната услуга „Приемна грижа“¹⁸. На срещата са обсъжда и планира грижата, като се набелязват конкретни цели и дейности, в съответствие с Плана за действие. Доставчикът на услугата обобщава мненията и предложенията на участниците и изготвя План за грижа, в който се отразяват конкретните дейности и мерки, относно посрещане на индивидуалните потребности на детето и стимулиране на неговото развитие. След изготвяне на плана за грижа, доставчикът на услугата го съгласува с всички участници, срещу подпис на ангажираните лица. Съвместните регулярни посещения на социалните работници от екипа за приемна грижа и от ОЗД дават възможност за обективна и цялостна оценка на развитието на детето, оптимално наблюдение върху предоставянето на услугата приемна грижа и за набелязване на последващи действия.

Препоръка 4 е изпълнена.

2.5. По препоръка 5: *Да се оцени постигнатото и да се финализират действията по разработване и утвърждаване на стандарти за социалната работа с деца, които да*

---

¹⁶ Компетентна за управлението на случай е ДСП по настоящ адрес на детето (местопребиваване на детето). При промяна на местопребиваването на детето и неговото семейство, случаят и оригиналното досие се препращат към ДСП по новия настоящ адрес на детето, като копие от досието се запазва в ДСП, водила случая до момента. Извършва се съответното отбелязване и в ИИС на АСП.

¹⁷ Одитно доказателство № 8

¹⁸ Одитно доказателство № 7 - екипът включва: водещият случай, приемното семейство, социалния работник на приемното семейство, биологичните родители/законни представители, както и други специалисти или лица, които са полагали грижа за детето преди настаняването му в приемно семейство

определят натовареността и броя на активните случаи на един социален работник в зависимост от разполагаемите ресурси.

От Консултативния експертен съвет (КЕС) към проект „Приеми ме 2015“ през м. април 2019 г. е сформирана работна група от експерти от организации, членове на КЕС и от Дирекция „Закрила на детето“ към АСП със задача да изготвят предложение за дейности по приемна грижа и съответното им остойностяване. На свое заседание, проведено на 01.07.2020 г., КЕС е приел основни параметри на стандарта за делегирана от държавата дейност „приемна грижа“, както и решение моделът на предоставянето на услугата да се предостави на МТСП. Моделът на разработения стандарт е изчислен при натовареност на социален работник - 9 приемни семейства. С писмо рег. № 04-00-2160/03.08.2020 г. изпълнителният директор на АСП е представил в МТСП описание на модела на предоставянето на социалната услуга „приемна грижа“, разработен в рамките на проект „Приеми ме 2015“. В писмото са описани и основните параметри на проекта на финансов стандарт на услугата „приемна грижа“¹⁹.

В писма с изх. рег. №№ 04-00-0972-1/02.06.2021 г. и 04-00-1902/30.09.2022 г. на изпълнителния директор на АСП до министъра на труда и социалната политика е извършен преглед и анализ на развитието на приемната грижа и на дейностите по проект „Приеми ме 2015“. Отчетени са създадените възможности за дейности за подкрепа на приемната грижа, развитието на услугата чрез изграждане на областен модел и осигуряване на неговото надграждане и устойчивост²⁰. Към момента на извършване на настоящата проверка в сила са стандарти, утвърдени с Методиката за условията и начина на предоставяне на социалната услуга „Приемна грижа“ (чиято последна актуализация е от 2014 г.) и с Методика за управление на случай за закрила на дете в риск от отдел „Закрила на детето“ (от м. 04/2021 г.)²¹. Във връзка с новия ред за финансиране на социалните услуги, регламентиран със ЗСУ, предстоящото изготвяне на Националната карта за социални услуги и на стандартите за финансиране на социалните услуги, са идентифицирани потребности за промени в НУРКПУПСНД и Методиката за условията и начина на предоставяне на социалната услуга „Приемна грижа“, за изготвянето на които е заявена готовност от КЕС по проект „Приеми ме 2015“.

Препоръка 5 изпълнена.

2.6. По препоръка 6: *Писмено да се въведат адекватни контролни дейности в ДСП, които да гарантират, че всички изисквания на правната рамка относно предоставянето на услугата „приемна грижа“, са изпълнени.*

Към момента на настоящата проверка са извършени промени в правната рамка, свързани с предоставянето на приемната грижа. Като мярка за закрила на детето съгласно ЗЗДт, приемната грижа е подкрепа чрез социални услуги в общността. С приемането на ЗСУ (обн., ДВ бр. 24 от 22.03.2019 г., в сила от 01.07.2020 г., посл. изм. ДВ бр. 8 от 28.01.2022 г., в сила от 01.01.2022 г.) е въведено ново разбиране за социалните услуги, принципните за тяхното организиране и предоставяне, нов ред за финансиране и контрол. С ПМС № 135 на МС от 22.06.2022 г., с което е приета Наредбата за качеството на социалните услуги, е отменена Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца. С новата наредба са определени стандартите за качество на социалните услуги и критериите за тяхното изпълнение, методите за извършване на мониторинг на качеството на социалните услуги и редът за извършване на контрол, мониторинг и оценка на качеството и ефективността на социалните услуги. Регламентирани са изискванията към осъществяваната от служителите дейност по предоставяне на различните видове социални услуги.

---

¹⁹ Одитно доказателство № 4

²⁰ Одитни доказателства №№ 4 и 5

²¹ Одитни доказателства №№ 7 и 8

Препоръка 6 е изпълнена.

2.7. По препоръка 7: *За преодоляване на неблагоприятните последици от липсата на добра, навременна и всеобхватна комуникация между участниците в процеса по закрила на детето да се извърши преглед на всички съществуващи правила за комуникация между ДСП/АСП - органът по закрила, общините и другите доставчици на социалните услуги и ДАЗД - контролиращият орган, и да се предприемат действия за координиране и оптимизиране на комуникацията.*²²

Към момента на настоящата проверка са извършени промени в правната рамка, във връзка с новия ЗСУ, НПСУ и Наредбата за качеството на социалните услуги, които уреждат по нов начин предоставянето, ползването, планирането, финансирането, качеството, контрола и мониторинга на социалните услуги и променят изискванията към осъществяваната от служителите дейност по предоставяне на различните видове социални услуги.

Относно приемната грижа, при проверката е установено, че в рамките на проект „Приеми ме 2015“ са предприети действия чрез размяна на оперативна кореспонденция между участниците в процеса, като са изготвени указания до кметовете на общините във връзка с промените в правната рамка, указания с графици и образци на документи по организацията на работата на общините във връзка с приемната грижа²³, както и разяснения във връзка с постъпили запитвания във връзка с организационно-административните функции на общините²⁴.

Във връзка с новия ред за финансиране на социалните услуги, регламентиран със ЗСУ, предстоящото изготвяне на Националната карта за социални услуги и на стандартите за финансиране на социалните услуги, от КЕС по проект „Приеми ме 2015“ са идентифицирани потребности за промени в НУРКПУПСНД и Методиката за условията и начина на предоставяне на социалната услуга „Приемна грижа“, за изготвяне на които е заявена готовност за изпълнение в рамките на проекта.

Препоръка 7 е в процес на изпълнение.

2.8. По препоръка 8: *Писмено да се въведат процедури и контролни дейности, гарантиращи предприемането на незабавни действия от страна на доставчиците на социални услуги (ДСП/ОЗД и общини/ЕПП) при сигнали и/или установени при текущо наблюдение и годишен преглед случаи на неспазване на задължения по договорите и/или на индикатори за отклонение от най-добрия интерес на детето и неспазване на етично поведение от страна на професионалното приемно семейство, както и за документиране на предприетите действия.*

Към момента на извършването на настоящата проверка при установяване наличието на обстоятелства по чл. 32 или по чл. 10 от ЗЗДт, при които съществува опасност за детето, следва да се прилагат разпоредбите на чл. 24 НУРКПУПСНД. В наредбата са набелязани действия, които не са доразвити с вътрешен акт, като не са определени конкретни срокове и отговорни структури, които да гарантират ефективност на процедурите. В рамките на проект „Приеми ме 2015“ се извършва наблюдение и мониторинг на услугата „приемна грижа“, при което се търсят добри практики, идентифицират се реалните потребности и проблемните области и с цел подходящо въздействие се извършват обучения и се дават препоръки до кметовете на общините, директорите и регионалните директори на ДСП, областните екипи по приемна грижа и др. участници в предоставянето на услугата, иницират се промени в нормативната уредба. Във връзка с извършените промени в правната рамка, новия ред за финансиране на социалните услуги, регламентиран със ЗСУ, изготвянето на Националната карта за социални услуги и на стандартите за финансиране на

²² Част III Констатации, раздел V. Развитие на приемната грижа, т. 2.11 от одитния доклад

²³ Писма изх. № ВГ-0083/03.12.2020 г.; № 08-00-16858/23.12.2020 г.

²⁴ Одитни доказателства № 4 и 5

социалните услуги, предстои извършване на промени в НУРКПУПСНД и методиката за прилагане на мярката за закрила, каквато е приемната грижа²⁵.

Препоръка 8 е в процес на изпълнение.

3. По препоръката, дадена на председателя на Държавната агенция за закрила на детето

3.1. По препоръка 1: *Да се извърши анализ на дейността по осъществяване на външния контрол върху грижата за детето и качеството на социалните услуги в субектите, определени с нормативните актове, и да се предприемат мерки за повишаване на ефективността и ефикасността на вложените ресурси, чрез оптимизиране на числения състав на отговорните структурни звена и на приложимите вътрешни правила и процедури.*

С чл. 22 от ЗСУ е регламентирано създаването на Агенция за качеството на социалните услуги (АКСУ). Съгласно чл. 107 от ЗСУ контролът на предоставянето на социални услуги се осъществява чрез проследяване на спазването на нормативните изисквания за предоставяне на услугите и на стандартите за тяхното качество и своевременно предприемане на мерки за подобряването му. С чл. 108, ал. 2 и ал. 3 от ЗСУ е регламентирано извършването на мониторинг на качеството на социалните услуги от доставчиците на социални услуги, от общините и от АКСУ, както и от независими организации. С ПМС № 135 от 22.06.2022 г. е отменена и Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца, и е приета регламентираната с чл. 109, ал. 1 от ЗСУ Наредба за качеството на социалните услуги. С новата наредба са приети стандарти за качество на социалните услуги и критерии за изпълнението им; за доставчиците на социални услуги са уредени основните принципи за разработване на програмите за развитие на качеството на социалните услуги за предоставяните от тях социални услуги; регламентиран са методите за извършване на мониторинг на качеството на социалните услуги от общините, от другите доставчици на социални услуги, от АСП и АКСУ; определен е ред за извършване на контрол, мониторинг и оценка на качеството и ефективността на социалните услуги; минималните изисквания за броя и квалификацията на необходимите служители, които осъществяват дейността по предоставяне на различните видове социални услуги, изискванията към осъществяваната от служителите дейност по предоставяне на различните видове социални услуги, както и задълженията на доставчиците на социални услуги за осигуряване на професионално и кариерно развитие на техните служители.

Съгласно измененията в правната рамка, извършени след приемане на одитния доклад, свързани с приемането на ЗСУ и Наредба за качеството на социалните услуги, отмяната на Наредбата за критериите и стандартите за социални услуги за деца, от ДАЗД не се упражнява контрол относно качеството на социалните услуги за деца, а само контрол по спазване на правата на детето, като при установяване на нарушение се дават задължителни предписания за отстраняването му, съгласно чл. 17а, ал. 1, т. 14 от ЗЗДт. Главна дирекция „Контрол по правата на детето“ (ГДКПД) е административното звено от специализираната администрация на ДАЗД, което извършва мониторинг и контрол на спазването на правата на детето, състоянието, функционирането и проблемите на системата на закрила на детето. Контролът от ГДКПД се осъществява чрез периодични проверки по утвърден план, проверки при сигнал за нарушения на правата на детето, както и чрез последващи проверки за проследяване изпълнението на дадени задължителни предписания. При установяване на административни нарушения се реализира административно-наказателна дейност, като служителите на ГДКПД издават актове за установяване на административни нарушения (АУАН) по реда на ЗЗДт.

Към извършването на проверката числеността на ГДКПД е 28 щатни бройки (по

---

²⁵ Одитни доказателства №№ 4, 5 и 6

служебно правоотношение, в т.ч. директорът на дирекцията) и 1 служител по трудово правоотношение по ПМС № 66 от 1996 г. за кадрово осигуряване на някои дейности в бюджетните организации. Във връзка с промяната на част от функциите и за осигуряване на кадровата обезпеченост на новосъздадената АКСУ от 01.09.2020 г. щатната численост на ДАЗД е намалена, като 12 щатни бройки са прехвърлени към АКСУ, от които 2 от числения състав на ГДКПД. През 2020 г. от структурните звена в ГДКПД са извършени общо 176 бр. проверки, а през 2021 г. - 243 бр. в различни обекти²⁶.

За осигуряване на съответствие на дейността с промените в правната рамка, след връчването на окончателния одитен доклад са актуализирани Вътрешните правила на Главна дирекция „Контрол по правата на детето“²⁷, Вътрешните правила за координирането и подпомагането на взаимодействието на органите по закрила на детето по процедура при кризисна интервенция²⁸, Методиката за контрол по спазване правата на детето и приложения към нея^{29, 30}.

За оптимизиране на работата и за преодоляване на допълнителни затруднения, свързани с текущо възникнали промени в числения състав на дирекцията и с извънредната епидемиологична обстановка в страната, за извършването на плановете проверки са изготвени съответни методически указания: Методика за извършване на дистанционна тематична проверка в центрове за обществена подкрепа и центрове за социална рехабилитация и интеграция, Методика за извършване на тематична планова проверка „Работа по превенция на насилието и подкрепа на деца, по предотвратяване на проблемно поведение на детето, работа в критични ситуации, Методика за осъществяване на проверка относно спазване правата на детето в териториалните поделения на Държавната агенция за бежанците, Методика за извършване на тематична планова проверка „Работа по случаи на деца, въввлечени в родителски конфликти“, Методика за тематична планова проверка „Работа с детето и семейството по случаи на деца в риск с предприета мярка за закрила от Дирекция „Социално подпомагане“ в различни направления“ и други със съответните приложения към тях³¹. Резултатите от проверките са обобщени в анализи и са докладвани на председателя на ДАЗД³². В резултат на извършените проверки, през 2020 г. са дадени 108 бр. задължителни предписания (от които само едно е обжалвано), предписани са 474 бр. мерки за изпълнение; през 2021 са дадени съответно 141 бр. задължителни предписания (от които две са обжалвани) и са предписани 556 бр. мерки за изпълнение.

От Главна дирекция „Контрол по правата на детето“ са извършвани последователни действия за осъществяване на външен контрол по спазване правата на детето от доставчиците на социални услуги за деца, като са предприети мерки за повишаване на ефективността и ефикасността на вложените ресурси - актуализирани са вътрешните правила на дирекцията, изготвени са конкретни методики за извършване на тематични проверки и приложения към тях с цел оптимизиране на дейностите.

Препоръката е изпълнена.

---

²⁶ За 2020 г.: 176 бр. проверки (в т.ч. 72 бр. по сигнал, 97 планирани, 7 последващи), в т.ч. 56 в отдели „Закрила на детето“ (ОДЗ) към дирекции „Социално подпомагане“ (ДСП), 21 в образователни институции (училища и детски градини), 2 в лечебни заведения, 2 в специализирани институции, 15 в ЦНСТ, 18 в Центъра за прием на обаждания на НТЛД 116111, 62 в доставчици на други социални услуги за деца. За 2021 г.: 243 бр. проверки (в т.ч. 64 бр. по сигнал, 174 планирани, 5 последващи), в т.ч. 55 в ОДЗ към ДСП, 79 в образователни институции (училища и детски градини), 24 в лечебни заведения, 23 в ЦНСТ, 22 в Центъра за прием на обаждания на НТЛД 116111, 35 в доставчици на други социални услуги за деца, 5 в регистрационно-приемателни центрове

²⁷ със заповеди №№ РД-19-4/09.04.2020 г. (отм.) и РД-19-13/02.11.2020 г.

²⁸ Предложени за утвърждаване с докладна записка рег. № 00-06/408/02.11.2020 г.

²⁹ утвърдена със Заповед № РД-19-16/23.11.2020 г.

³⁰ Одитни доказателства №№ 9, 10, 11, 12 и 13

³¹ Одитни доказателства №№ 14, 15 и 16

³² Одитно доказателство № 17

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Осъществената проверка по изпълнението на препоръките, дадени при извършения одит за съответствие на изпълнението на Плана за действие към Визията за деинституционализация за периода 2009 – 2015 г. показва, че са предприети мерки за изпълнението на всички дадени препоръки.

На министъра на труда и социалната политика са дадени 2 (две) препоръки, които към момента на проверката са в процес на изпълнение.

На изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане са дадени 8 (осем) препоръки, от които са изпълнени 6 (шест) препоръки и 2 (две) препоръки са в процес на изпълнение.

На председателя на Държавната агенция за закрила на детето е дадена 1 (една) препоръка, която е изпълнена.

Докладът за резултатите от проверката за изпълнение на препоръките е приет на основание чл. 50, ал. 1 от Закона за Сметната палата с Решение № 448 на Сметната палата от 14.12.2022 г.

ОПИС НА ОДИТНИТЕ ДОКАЗАТЕЛСТВА
за резултатите от осъществения последващ контрол за изпълнение на препоръките
по Одитен доклад № 1000100416

№ по ред	Одитно доказателство	Брой стр.
1.	Писма с информация във връзка с изпълнението на препоръките на: министъра на труда и социалната политика изх. № № 92-103/27,01,2020 г./вх. № 04-13-13/28.01.2020 г.; изпълнителния директор на АСП изх. № 92-00-0116/28.01.2020 г./вх. № 12-20-6/29.01.2020 г. и председателя на Държавната агенция за закрила на детето изх. № 04-21-35±553/10.02.2020 г./вх. № 12-13-3/12.01.2020 г.	13
2.	Писмо на: министъра на труда и социалната политика с представена допълнителна информация във връзка с изпълнението на препоръките изх. № 92-705/06.10.2022 г./ вх. № 04-13-17/06.10.2022 г.	4
3.	Протокол от проведено обсъждане на резултатите от извършената проверка за изпълнението на препоръките с представители на одитираната организация – МТСП рег. № 04-13-18/13.10.2022 г./,	4
4.	Писмо от изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане с представена допълнителна информация във връзка с изпълнението на препоръките изх. № 91-00-0898/06.10.2022 г./вх. рег. № 12-20-2/07.10.2022 г. с приложения	48 стр. и CD
5.	Писмо изх. рег. № 92-00-0298-1/12.10.2022 г., вх. рег. № 12-20-2/12.10.2022 г. от изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане с представена допълнителна информация и документи във връзка с изпълнението на препоръките, с приложения	74 стр. и CD
6.	Протокол от проведено обсъждане на резултатите от извършената проверка за изпълнението на препоръките с представители на одитираната организация – АСП рег. № 04-13-18/13.10.2022 г.	8
7.	Методиката за условията и начина на предоставяне на социалната услуга „приемна грижа“ с приложения	CD
8.	Методиката за управление на случай на закрила на дете в риск, съгласувана с рег. № 12-00-0630/19.04.2021 г. от председателя на ДАЗД и с рег. № 12-00-0630-1/23.04.2021 г. от изпълнителния директор на АСП	CD
9.	Писмо изх. рег. № 92-00-1-3/06.10.2022 г., вх. рег. № 12-13-1/06.10.2022 г. от председателя на Държавната агенция за закрила на детето с представена допълнителна информация и документи във връзка с изпълнението на препоръките	14 стр. и CD
10.	Протокол от проведено обсъждане на резултатите от извършената проверка за изпълнението на препоръките с представители на одитираната организация – ДАЗД рег. № 12-13-2/12.10.2022 г.	4
11.	Актуализирани вътрешни правила на ГДКПД, ДАЗД със заповеди № РД-19-4/09.04.2020 г. (отм.) и № РД-19-13/02.11.2020 г.	39
12.	Актуализирани вътрешните правила за координирането и подпомагането на взаимодействието на органите по закрила на детето по процедура при кризисна интервенция (докл. записка рег. № 00-06/408/02.11.2020 г.),	10
13.	Методиката за контрол по спазване правата на детето с приложения към нея (със заповед № РД-19-12/23.11.2020 г.)	67
14.	Заповед РД-02-34/09.03.2020 относно реакция на епидемиологичната обстановка	1

15.	График и финансов план за извършване на планови проверки в ЦСОП, ДСП, ЦСРИ и ЦОП през 2020 г. и 2021 г., график за извършване на планови проверки в ЦСРИ и ЦОП през 2020 г.	61
16.	Методики за планираните и извършваните тематични планови проверки	113
17.	Доклади с анализи на резултатите от проверките ДАЗД	714